

KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

PREAMBULA

Države potpisnice Konvencije:

(a) Podsjećajući se načela proklamirana Poveljom Ujedinjenih naroda, koja priznaju urođeno dostojanstvo i jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske zajednice kao osnovu slobode, pravde i mira u svijetu,

(b) Priznajući da su Ujedinjeni narodi Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i međunarodnim paktovima o pravima čovjeka proklamirale i potvrdile da svako ima pravo na uživanje prava i sloboda proklamiranih spomenutim aktima, bez ikakve razlike,

(c) Ponovo potvrđujući univerzalnost, nedjeljivost i međuzavisnost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda i potrebu da se osobama sa invaliditetom jamči puno uživanje spomenutih prava, bez ikakve razlike,

(d) Podsjećajući se Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim, kulturnim i političkim pravima, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasnog diskriminiranja, Konvencije

o uklanjanju svih oblika diskriminiranja žena, Konvencije protiv torture i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Konvencije o pravima djeteta i Međunarodne konvencije o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica,

(e) Priznajući da je fenomen invalidnosti koncept koji se razvija a da sama invalidnost proističe iz interakcije osoba sa oštećenjima sa okolnim barijerama i barijerama koje se odražavaju u stavovima zajednice a otežavaju puno i efektivno učešće osoba sa invaliditetom u društvu na osnovu jednakosti sa ostalim članovima tog društva,

(f) Priznajući važnost načela i smjernica za provedbu politike sadržane u Svjetskom programu akcije za osobe sa invaliditetom i Standardnim pravilima za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju osobama sa invaliditetom za promoviranje, formuliranje i vrjednovanje politike, planova, programa i mjera koji se na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom planu sprovode kako bi se dalje izjednačile mogućnosti za osobe sa invaliditetom,

(g) Naglašavajući značaj punog uključivanja invalidske problematike u sve glavne i relevantne strategije održivog razvoja,

(h) Priznajući također da je diskriminiranje protiv bilo koje osobe po osnovu invalidnosti

kršenje urođenog dostojanstva ljudskog bića,

(i) Priznajući dalje raznovrsnost osoba sa invaliditetom,

(j) Priznajući potrebu za promoviranjem i zaštitom ljudskih prava svih osoba sa invaliditetom, uključujući one kojima je potreban veći stepen podrške,

(k) Zabrinute što, usprkos spomenutim dokumentima, naporima i mjerama koje su vlade, ustanove i relevantne organizacije poduzimale, osobe sa invaliditetom nastavljaju da se suočavaju sa barijerama za njihovo učešće u društvu na osnovama ravnopravnosti, kao i sa kršenjima svojih ljudskih prava širom svijeta,

(l) Naglašavajući značaj međunarodne saradnje za unapređivanje uvjeta života

osoba sa invaliditetom u svim zemljama, naročito u zemljama u razvoju,

(lj) Naglašavajući već postojeće i potencijalne vrijedne doprinose koje su osobe sa invaliditetom dale općem blagostanju i raznovrsnosti društava u kojima one žive, kao i to da će promoviranje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane osoba sa invaliditetom i njihovog punog učešća dovesti do njihovog povećanog osjećanja pripadnosti, te značajnog napretka u ljudskom, gospodarskom i društvenom razvitku i uklanjanju siromaštva,

(m) Priznajući značaj lične autonomije i samostalnosti za osobe sa invaliditetom, uključujući slobodu tih osoba da same vrše izbor i odlučuju o svom životu,

(n) Smatrajući da osobe sa invaliditetom treba da uživaju mogućnost da budu aktivno uključene u procese donošenja odluka o politici i programima, uključujući one koji se neposredno tiču samih osoba sa invaliditetom,

(nj) Zabrinute zbog teškog stanja s kojim se suočavaju osobe sa invaliditetom koje su izložene višestrukim ili pogoršanim oblicima diskriminiranja po osnovu rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih ili drugih opredjeljenja, nacionalnog, domorodačkog ili socijalnog porijekla, imovine, rođenja ili drugog statusa ili ličnog svojstva,

(o) Priznajući da su djevojčice, djevojke i žene sa invaliditetom često izložene većem riziku od nasilja, povreda, zlostavljanja, zapostavljanja, zloupotreba i eksploatacije, kako u svojim domovima, tako i izvan njih,

(p) Priznajući da djeca sa invaliditetom treba da u potpunosti uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na osnovu jednakosti sa drugom djecom, i sjećajući se obaveza koje su države potpisnice Konvencije o pravima djeteta u tom smislu preuzele,

(r) Naglašavajući potrebu da se rodna i spolna perspektiva unese u sve napore za promoviranje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom,

(s) Upozoravajući na činjenicu da nerazmjerno veliki broj osoba sa invaliditetom živi u uvjetima siromaštva i imajući u tom smislu na umu potrebu za hitnim bavljenjem negativnim utjecajem siromaštva na položaj osoba sa invaliditetom,

(š) Imajući na umu da su uvjeti mira i bezbjednosti, zasnovani na punom poštivanju ciljeva i načela sadržanih u Povelji UN i poštivanje primjenjivih dokumenata o ljudskim pravima od nezamjenljive važnosti za punu zaštitu osoba sa invaliditetom, naročito tokom oružanih sukoba i strane okupacije,

(t) Priznajući važnost pristupa fizičkom, gospodarskom, socijalnom i kulturnom okruženju, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju, informacijama i komunikacijama u omogućavanju osobama sa invaliditetom da u potpunosti uživaju u ljudskim pravima i osnovnim slobodama,

(u) Uzimajući u obzir da je pojedinac, imajući obaveze prema drugima i zajednici u kojoj živi, dužan da ulaže napore na promoviranju i poštivanju prava zacrtanih međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima,

(v) Uvjerene da je porodica prirodna i suštinska jedinica društva, te da kao takva treba da uživa zaštitu društva i države a da osobe sa invaliditetom i članovi njihovih

porodica treba da prime potrebnu zaštitu i pomoć koja će porodici omogućiti da doprinese punom i ravnopravnom uživanju prava od strane osoba sa invaliditetom, (z) Uvjerene da će sveobuhvatna i integrativna međunarodna konvencija za promoviranje i zaštitu prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom predstavljati značajan doprinos naporima za umanjivanje značajnih socijalnih nepogodnosti kojima su osobe sa invaliditetom izložene i da će promovirati njihovo učešće u građanskim, političkim, gospodarskim, socijalnim i kulturnim sferama života uz jednake

mogućnosti, kako u razvijenim, tako i u zemljama u razvoju,

Suglasne su o sljedećem:

Članak 1.

Svrha Konvencije

Svrha ove Konvencije jeste da promovira, štiti i osigura puno i ravnopravno uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane svih osoba sa invaliditetom i da promovira poštivanje njihovog urođenog dostojanstva.

Osobe sa invaliditetom obuhvaćaju osobe koje imaju dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sudjelstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih osoba u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Konvencije:

»Komunikacija« obuhvata jezike, prikazivanje tekstova, Brajevo pismo, taktilnu komunikaciju, formate sa velikim slovima, pristupačne multimedije, kao i pisane, audio snimke, jednostavan jezik, ljudske čitače i augmentativne i alternativne oblike, sredstva i formate komunikacija, uključujući pristupačne informativne i komunikacijske tehnologije;

»Jezik« obuhvata govorne i znakovne jezike i druge oblike neizgovorenih jezika;

»Diskriminiranje po osnovu invalidnosti« znači svako pravljenje razlike, isključivanje ili

ograničavanje po osnovu invalidnosti čiji cilj ili posljedica jeste ograničavanje ili poništavanje priznanja, uživanja ili provođenja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda u oblastima politike, ekonomije, socijalnih, kulturnih, građanskih prava i bilo kojoj drugoj oblasti. Diskriminiranje uključuje sve oblike diskriminiranja, uključujući uskraćivanje razumnih adaptacija;

»Razumne adaptacije« jesu nužne i odgovarajuće modifikacije i prilagođavanja koje ne predstavljaju nerazmjerni ili neprimjeren teret, a potrebne su u konkretnim slučajevima kako bi se osobama sa invaliditetom jamčilo uživanje ili ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda na jednakim osnovama;

»Univerzalni dizajn« predstavlja dizajniranje proizvoda, okruženja, programa i usluga tako da sve osobe mogu u najvećoj mogućoj mjeri koristiti ih bez dodatnih adaptacija.

»Univerzalni dizajn« ne isključuje postojanje asistivnih sredstava i pomagala za određene kategorije osoba sa invaliditetom kada su im takva sredstva potrebna.

Članak 3.

Opća načela

Osnovna načela ove Konvencije bit će:

- (a) Poštovanje urođenog dostojanstva, individualne autonomije osoba sa invaliditetom, uključujući njihovo pravo da donose odluke o vlastitim životima i samostalnosti tih osoba;
- (b) Nediskriminiranje;
- (c) Puno i efektivno učešće i uključenost u sve sfere društvenog života;
- (d) Poštivanje različitosti i prihvatanje osoba sa invaliditetom kao dijela ljudske vrste i raznovrsnosti ljudskog roda;
- (e) Jednakost mogućnosti;
- (f) Pristupačnost;
- (g) Jednakost muškaraca i žena;
- (h) Poštivanje razvijajućih kapaciteta djece sa invaliditetom i poštovanje prava te djece da očuvaju vlastiti identitet.

Članak 4.

Opće obaveze

1. Države potpisnice obavezuju se da će osigurati i promovirati puno ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe sa invaliditetom bez ikakvog diskriminiranja po osnovu invalidnosti. Da bi to ostvarile, države potpisnice obavezuju se da će:

- (a) Usvojiti sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne i druge mjere kako bi sprovele prava priznata ovom Konvencijom;
- (b) Poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, radi izmjene, opozivanja ili poništavanja svih zakona, podzakonskih akata, običaja i prakse koji predstavljaju diskriminiranje osoba sa invaliditetom;
- (c) Uzeti u obzir pitanja zaštite i promoviranje ljudskih prava osoba sa invaliditetom prilikom formuliranja i primjene svake politike i svih programa;
- (d) Uzdržati se od poduzimanja bilo kog akta ili prakse koja nije sukladno sa ovom Konvencijom i osigurati da se javne vlasti i ustanove ponašaju sukladno sa Konvencijom;
- (e) Poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi uklonili diskriminiranje po osnovu invalidnosti koju vrši bilo koje lice, bilo koja organizacija ili privatni poduzetnik;
- (f) Vršiti i promovirati istraživanje i razvoj dobara, usluga, opreme i objekata dizajniranih sukladno sa načelima univerzalnog dizajna, definiranog u članku 2 ove Konvencije, koje iziskuju najmanji mogući stepen adaptacije kako bi zadovoljile posebne potrebe osoba sa invaliditetom uz najnižu moguću cijenu i promovirati primjenu univerzalnog dizajna u izradi standarda i smjernica;
- (g) Vršiti i promovirati istraživanje i razvoj, promovirati dostupnost novih tehnologija, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, pomagala za kretanje, sredstva, asistivnu tehnologiju pogodnu za osobe sa invaliditetom, dajući prednost tehnologijama izrađenim po pristupačnim cijenama;
- (h) Pružati pristupačne informacije osobama sa invaliditetom o pomagalima za kretanje, sredstvima i asistivnoj tehnologiji, uključujući nove tehnologije, kao i drugim oblicima asistencije, službama podrške i pogodnostima;

(i) Promovirati trening i obuku stručnjaka i osoblja koje radi sa osobama sa invaliditetom u oblasti prava priznatih ovom Konvencijom kako bi bolje pružale asistenciju i usluge jamčene i proistekle iz spomenutih prava.

2. U odnosu na gospodarska, socijalna i kulturna prava države potpisnice će poduzeti

takve mjere uz maksimalnu upotrebu resursa kojima raspolažu i po potrebi u sklopu međunarodne saradnje, sa ciljem da progresivno postignu puno ostvarivanje ovih prava, bez zadiranja u obaveze proistekle iz ove Konvencije koje su neposredno primjenljive sukladno odredbama međunarodnog javnog prava.

3. Prilikom razvoja i provedbe politike i zakonodavstva usmjerenih na primjenu ove Konvencije, kao i drugim procesima donošenja odluka o pitanjima koja se neposredno tiču osoba sa invaliditetom, države potpisnice će to činiti uz bliske konsultacije i aktivno učešće osoba sa invaliditetom, uključujući djecu sa invaliditetom, kroz organizacije koje ih predstavljaju i zastupaju.

4. Ništa u ovoj Konvenciji neće utjecati na povoljnije odredbe iz zakona ili međunarodnopravnih propisa na snazi u nekoj od država potpisnica koje se odnose na ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom. Neće biti ograničavanja ili ukidanja bilo kog osnovnog ljudskog prava koje je priznato ili postoji u nekoj od država potpisnica ove Konvencije na osnovu drugih konvencija, zakona, propisa ili običaja pod izgovorom da ova Konvencija ne priznaje ta prava, ili da ih priznaje u užem obujmu.

5. Odredbe ove Konvencije odnosit će se na sve dijelove federalnih država bez

ikakvih

ograničenja ili izuzetaka.

Članak 5.

Ravnopravnost i nediskriminiranje

1. Države potpisnice priznaju da su sve osobe jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu pred zakonom i uživanje jednakih blagodati zakona, bez ikakvih diskriminiranja.

2. Države potpisnice zabranjuju bilo kakvo diskriminiranje po osnovu invalidnosti i jamče svim osobama sa invaliditetom jednaku i efektivnu pravnu zaštitu od diskriminiranja po bilo kom osnovu.

3. Da bi promovirale ravnopravnost i ukinuli diskriminiranje, države potpisnice će poduzeti sve odgovarajuće korake kako bi osigurale pružanje razumnih adaptacija.

4. Posebne mjere nužne za postizanje i ubrzavanje de facto jednakosti osoba sa invaliditetom neće se smatrati diskriminiranjem po osnovu invalidnosti sukladno odredbama ove Konvencije.

Članak 6.

Žene sa invaliditetom

1. Države potpisnice priznaju da su žene i djevojčice sa invaliditetom izložene višestrukom diskriminiranju i u tom smislu poduzet će mjere radi osiguravanja punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane žena i djevojčica sa invaliditetom.

2. Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale pun razvoj, napredak i osnaživanje žena, radi jamčenja vršenja i uživanja njihovih

ljudskih prava i osnovnih sloboda iz ove Konvencije.

Članak 7.

Djeca sa invaliditetom

1. Države potpisnice poduzet će sve potrebne mjere kako bi osigurale da djeca sa invaliditetom uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na osnovu jednakosti sa drugom djecom.
2. U svim akcijama koje se odnose na djecu sa invaliditetom prvenstvena pažnja bit će posvećena najboljem interesu djeteta.
3. Države potpisnice osigurat će da djeca sa invaliditetom imaju pravo da slobodno izraze svoje stavove o svakom pitanju koje ih se tiče na osnovu jednakosti sa drugom djecom, uzimajući u obzir njihove godine i zrelost, a u ostvarivanju tog prava bit će im pružena asistencija sukladno sa njihovim uzrastom i invalidnošću.

Članak 8.

Podizanje stupnja svijesti o pitanjima invalidnosti

1. Države potpisnice obavezuju se da odmah poduzmu efektivne i odgovarajuće mjere radi:
  - (a) Podizanja stupnja svijesti o osobama sa invaliditetom u cijelom društvu, uključujući na stupnju njihovih porodica, i promoviranja poštivanja prava i dostojanstva ovih osoba;
  - (b) Borbe protiv stereotipova, predrasuda o osobama sa invaliditetom i štetnih postupaka vezanih za ove osobe u svim oblastima života, uključujući one zasnovane na polu i uzrastu ;
  - (c) Podizanja stupnja svijesti o doprinosima i sposobnostima osoba sa invaliditetom.
2. Ove mjere, između ostalog, uključuju:
  - (a) Pokretanje i održavanje efektivnih kampanja za podizanje stupnja svijesti javnosti usmjerenih na:
    - (I) Poticanje prihvatanja prava osoba sa invaliditetom;
    - (II) Promoviranje pozitivnog gledanja na osobe sa invaliditetom i većeg stepena društvene svijesti o ovim osobama;
    - (III) Promoviranje vještina, vrijednosti, sposobnosti i doprinosa osoba sa invaliditetom na radnom mjestu i tržištu rada;
  - (b) Podizanje stupnja svijesti kako bi se izgradio odnos poštivanja prema pravima osoba sa invaliditetom, uključujući rad sa djecom, počev od najranijeg uzrasta pa kroz sve stupnjeve obrazovnog sistema;
  - (c) Poticanje organa medija da prezentiraju sliku o osobama sa invaliditetom koja bi bila sukladno sa ciljevima ove Konvencije;
  - (d) Promoviranje programa treninga za podizanje stupnja svijesti o osobama sa invaliditetom i njihovim pravima.

Član 9.

Pristupačnost

1. Da bi osobama sa invaliditetom omogućile da samostalno žive i u potpunosti učestvuju u svim aspektima života, države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere

da osobama sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, osiguraju pristup izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, kao i drugim uslugama i objektima namijenjenim javnosti, kako u urbanim tako i u ruralnim sredinama. Ove mjere, koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, između ostalog će se primjenjivati na:

- (a) Zgrade, puteve, prijevoz i druge unutrašnje i vanjske objekte i postrojenja, uključujući škole, stambene objekte, medicinska zdanja i radna mjesta;
- (b) Informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektronske usluge i službe i servise za slučaj vanrednih situacija.

2. Države potpisnice će također poduzeti odgovarajuće mjere kako bi:

- (a) Razvile, podsticale i nadzirale primjenu minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost zgrada i usluga otvorenih za javnost, ili namijenjenih javnosti;
- (b) Osigurale da privatne osobe i poduzetnici koji pružaju usluge i drže objekte otvorene za javnost, ili namijenjene javnosti, uzmu u obzir sve aspekte pristupačnosti za osobe sa invaliditetom;
- (c) Pružile trening i obuku o pitanjima pristupačnosti relevantnim za osobe sa invaliditetom svim relevantnim subjektima i akterima;
- (d) Osigurale natpise na Brajevom pismu i u lako čitljivom formatu u zgradama i drugim objektima otvorenim za javnost, ili namijenjenim javnosti;
- (e) Osigurale druge oblike žive asistencije i posrednika, uključujući vodiče, čitače i prevodioce na gestovni jezik kako bi olakšali pristup zgradama i drugim objektima otvorenim za javnost, ili namijenjenim javnosti;
- (f) Promovirale druge odgovarajuće oblike asistencije i podrške osobama sa invaliditetom kako bi im osigurale pristup informacijama;
- (g) Promovirale pristup za osobe sa invaliditetom novim komunikacijskim tehnologijama i sistemima, uključujući internet;
- (h) Promovirale dizajniranje, razvoj, proizvodnju i distribuciju pristupačnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sistema u ranoj fazi kako bi informatičko društvo postalo pristupačno po najnižoj cijeni.

Član 10.

Pravo na život

Države potpisnice ponovo potvrđuju da svako ljudsko biće ima urođeno pravo na život i poduzet će sve potrebne mjere kako bi osigurale da osobe sa invaliditetom uživaju ovo pravo na jednakim osnovama sa drugima.

Članak 11.

Situacije rizika i vanredne humanitarne krizne situacije

Države potpisnice poduzet će, sukladno sa obavezama proisteklim iz međunarodnog prava, uključujući odredbe međunarodnog humanitarnog prava i odredbe o ljudskim pravima, sve potrebne mjere da bi osigurale zaštitu i bezbjednost osoba sa invaliditetom u situacijama rizika, uključujući oružane sukobe, vanredne humanitarne krizne situacije i prirodne katastrofe.

Članak 12.

Jednako priznanje osoba pred zakonom

1. Države potpisnice potvrđuju ponovo da osobe sa invaliditetom svuda imaju pravo na priznanje pravne sposobnosti.
2. Države potpisnice priznaju da osobe sa invaliditetom uživaju poslovnu sposobnost na jednakim osnovama sa drugim licima u svim oblastima.
3. Države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere da osobama sa invaliditetom omoguće pristup podršci koja im može biti potrebna za ostvarivanje njihove poslovne sposobnosti.
4. Države potpisnice osigurat će da sve mjere koje se odnose na uživanje poslovne sposobnosti predviđaju odgovarajuće i efektivne mehanizme zaštite koji će spriječiti zloupotrebe, sukladno sa odredbama međunarodnog javnog prava o ljudskim pravima. Ti mehanizmi zaštite osigurat će da mjere vezane za uživanje poslovne sposobnosti poštuju prava dotične osobe sa invaliditetom, njihovu volju, želje dotične osobe, isključe svaki sukob interesa i nedozvoljeno miješanje, budu proporcionalne okolnostima u kojoj se svaka osoba nalazi, da se odvijaju u najkraćem mogućem periodu i da podliježu redovnoj reviziji od strane nadležnog, nezavisnog i nepristranog organa ili sudskog tijela. Zaštitni mehanizmi treba da budu proporcionalni stupnju u kom mjere utiču na prava i interese osoba sa invaliditetom.
5. Sukladno odredbama ovog članka, države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće i efektivne mjere kako bi osigurale jednako pravo osoba sa invaliditetom da posjeduju i nasljeđuju imovinu, da kontroliraju svoje financijske poslove i imaju pristup bankarskim zajmovima, hipotekama i drugim oblicima kredita pod jednakim uvjetima, i osigurat će da osobe sa invaliditetom ne budu arbitrarno lišene imovine.

Članak 13.

Pristup pravdi

1. Države potpisnice osigurat će osobama sa invaliditetom efektivan pristup pravdi pod jednakim uvjetima sa ostalima, uključujući pružanje adaptacija u postupku primjerenih uzrastu osoba, da bi olakšale njihove efektivne uloge kao direktnih ili indirektnih učesnika, uključujući i kao svjedoka, u pravnim postupcima, uključujući istražne postupke i druge preliminarne faze postupka.
2. Da bi pomogle osiguravanje efektivnog pristupa pravdi za osobe sa invaliditetom, države potpisnice će promovirati trening i obuku osoba koje rade na polju dijeljenja pravde, uključujući policijsko i zatvorsko osoblje.

Članak 14.

Sloboda i sigurnost osoba

1. Države potpisnice će osigurati da osobe sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima:
  - (a) Uživaju pravo na slobodu i sigurnost ličnosti;
  - (b) Ne bivaju nezakonito ili arbitrarno lišeni slobode, da svako lišavanje slobode bude sukladno sa zakonom a da postojanje invalidnosti ni u kom slučaju ne služi kao osnov za lišavanje slobode.

2. Države potpisnice će osigurati da, ukoliko osobe sa invaliditetom budu lišene slobode, one, na osnovu jednakosti sa drugima, uživaju garancije sukladno sa međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima i da se sa njima postupa sukladno sa ciljevima i načelima ove Konvencije, uključujući pružanje razumnih adaptacija.

Članak 15.

Sloboda od torture ili surovog, nehumanog ili degradirajućeg postupanja ili kazne

1. Niko neće biti podvrgnut torturi, ili surovom, nehumanom ili degradirajućem postupanju ili kaznama. Naročito se ne mogu vršiti medicinski i naučni eksperimenti bez slobodnog pristanka osoba koje treba da budu podvrgnute dotičnim eksperimentima.

2. Države potpisnice poduzet će sve efektivne zakonodavne, administrativne, pravosudne, ili druge mjere kako bi, na osnovu jednakosti sa drugima, spriječile da osobe sa invaliditetom budu podvrgnute torturi, ili surovom, nehumanom ili degradirajućem postupanju ili kaznama.

Članak 16.

Sloboda od eksploatacije, nasilja i zlostavljanja

1. Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, socijalne, obrazovne i druge mjere kako bi zaštitile osobe sa invaliditetom od svih oblika eksploatacije, nasilja i zloupotreba, uključujući njihove rodno zasnovane aspekte i manifestacije, kako u njihovim domovima, tako i izvan njihovih domova.

2. Države potpisnice poduzet će također sve odgovarajuće mjere kako bi spriječile nasilje i zlostavljanje osiguravajući osobama sa invaliditetom, njihovim porodicama i licima koja se staraju za njih, između ostalog, odgovarajuće oblike asistencije i podrške koji će voditi računa o specifičnostima uzrasta i roda osoba, uključujući pružanje informacija kako da izbjegnu, prepoznaju i prijave slučajeve nasilja i zlostavljanja. Države potpisnice osigurat će da servisi zaštite vode računa o invalidnosti, rodu i uzrastu osoba.

3. Države potpisnice će osigurati da svi programi, objekti i ustanove za osobe sa invaliditetom budu efektivno nadzirani od strane nezavisnih vlasti kako bi spriječili slučajeve eksploatacije, nasilja i zlostavljanja.

4. Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi promovirale fizički, kognitivni i psihološki oporavak, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju osoba sa invaliditetom koje su bile žrtve eksploatacije, nasilja i zlostavljanja, uključujući pružanje zaštitnih usluga. Ovaj oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje podstiče zdravlje, blagostanje, samopoštovanje, dostojanstvo i autonomiju ličnosti i vodi računa o posebnim potrebama vezanim za uzrast i rod.

5. Države potpisnice će usvojiti efikasno zakonodavstvo i politiku, koji će, između ostalog, uzeti u obzir rod i uzrast, kako bi osigurale identificiranje, istragu i, kada je to primjereno, procesuiranje slučajeva eksploatacije, nasilja i zloupotreba protiv osoba sa invaliditetom.

Članak 17.

Zaštita integriteta ličnosti

Svaka osoba sa invaliditetom ima pravo na poštivanje njenog fizičkog ili mentalnog

integriteta na osnovu jednakosti sa drugima.

Članak 18.

Sloboda kretanja i državljanstvo

1. Države potpisnice priznat će pravo osoba sa invaliditetom na slobodu kretanja, slobodu izbora mjesta stanovanja i na državljanstvo na osnovu jednakosti sa drugima, uključujući osiguravanje da osobe sa invaliditetom:

- (a) Imaju pravo da steknu, da promijene državljanstvo i da ne mogu biti arbitrarno lišeni državljanstva na osnovu njihove invalidnosti;
- (b) Nisu lišene, po osnovu invalidnosti, prava da steknu, posjeduju i koriste isprave o državljanstvu ili druge isprave, ili da koriste druge relevantne postupke poput postupka za imigraciju koji mogu biti potrebni kako bi ove osobe lakše ostvarivale svoju slobodu kretanja;
- (c) Imaju pravo da napuste bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu;
- (d) Nisu lišene arbitrarno ili na osnovu svoje invalidnosti prava da uđu u svoju vlastitu zemlju.

2. Djeca sa invaliditetom bit će registrirana odmah po rođenju i od rođenja će uživati pravo na ime, pravo da steknu državljanstvo i u mjeri u kojoj je to moguće, pravo da ih njihovi roditelji poznaju i da se staraju o njima.

Članak 19.

Samostalni život i uključenost u lokalnu zajednicu

Države potpisnice ove Konvencije osobama sa invaliditetom priznaju jednako pravo da žive u zajednici i uživaju pravo izbora jednako sa drugim osobama i poduzet će efektivne i odgovarajuće mjere kako bi olakšale osobama sa invaliditetom da u potpunosti uživaju ovo pravo, omogućile njihovu punu uključenost u zajednicu i učešće u životu zajednice, uključujući poduzimanje mjera kako bi osigurale da:

- (a) Osobe sa invaliditetom imaju mogućnost da izaberu mjesto svog prebivanja, sa kim će i gdje će živjeti, pod jednakim uvjetima sa drugima i neće biti obavezne da žive pod određenim aranžmanima;
- (b) Osobe sa invaliditetom imaju pristup spektru službi podrške u svojim domovima, ustanovama za smještaj i lokalnoj zajednici, uključujući personalne asistente, nužne radi podrške uključenosti i životu osoba sa invaliditetom u svojim lokalnim zajednicama i sprječavanja izolacije ili isključenosti iz zajednice;
- (c) Usluge u lokalnoj zajednici koje su na raspolaganju općoj populaciji treba da budu dostupne osobama sa invaliditetom pod jednakim uvjetima i da budu sukladno sa potrebama osoba sa invaliditetom.

Članak 20.

Lična pokretljivost

Države potpisnice ove Konvencije poduzet će efektivne mjere radi osiguravanja lične pokretljivosti za osobe sa invaliditetom sa njihovom najvećom mogućom samostalnošću, uključujući:

- (a) Olakšavanje lične pokretljivosti osoba sa invaliditetom na način i u vrijeme kada one to odaberu i po pristupačnim cijenama,
- (b) Olakšavanje pristupa osobama sa invaliditetom kvalitetnim pomagalicama za ostvarivanje pokretljivosti, asistivnim tehnologijama i oblicima žive asistencije i

posrednicima, uključujući omogućavanje da oni budu dostupni po pristupačnim cijenama,

(c) Pružanje treninga i obuke u vještinama pokretljivosti osobama sa invaliditetom i specijalistima koji rade sa tim osobama,

(d) Ohrabrivanje privatnog sektora koji proizvodi pomagala za ostvarivanje pokretljivosti, asistivne tehnologije i sredstva da uzme u obzir sve aspekte pokretljivosti osoba sa invaliditetom.

Članak 21.

Sloboda mišljenja i izražavanja, pristup informacijama

Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe sa invaliditetom mogu da ostvare slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja na osnovama jednakosti sa drugima kroz upotrebu svih oblika komunikacije definiranih u članku 2 ove Konvencije, po izboru osoba sa invaliditetom, uključujući:

(a) Pružanje osobama sa invaliditetom informacija namijenjenih općoj javnosti na blagovremen način i bez dodatnih troškova po osobe sa invaliditetom u pristupačnim formatima i tehnologijama primjerenim različitim vrstama invalidnosti;

(b) Prihvatanje i olakšavanje upotrebe gestovnog jezika, Brajevog pisma i augmentativne i alternativne komunikacije i svih drugih pristupačnih načina, sredstava i formata po izboru osoba sa invaliditetom u službenim odnosima;

(c) Pozivanje da privatne osobe i organizacije koje pružaju usluge općoj javnosti, uključujući kroz upotrebu interneta, pružaju informacije i usluge u pristupačnim formatima koje osobe sa invaliditetom mogu koristiti;

(d) Ohrabrivanje masovnih medija, uključujući one koji pružaju informacije putem interneta, da svoje usluge učine pristupačnim osobama sa invaliditetom;

(e) Poticanje i priznavanje upotrebe gestovnih jezika.

Članak 22.

Poštivanje privatnosti

1. Niti jedna osoba sa invaliditetom, bez obzira na mjesto prebivanja ili njene životne aranžmane, neće biti izložena arbitrarnom ili nezakonitom miješanju u njegovu ili njenu privatnost, porodični život, domaćinstvo, korespondenciju ili druge oblike komunikacije, kao ni nezakonitim napadima na njegovu ili njenu čast ili reputaciju. Sve osobe sa invaliditetom uživaju pravo na zakonsku zaštitu od takvih miješanja ili napada.

2. Države potpisnice štitiće privatnost ličnih podataka, podataka vezanih za zdravstveno stanje i rehabilitaciju osoba sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima.

Članak 23.

Poštivanje doma i porodice

1. Države potpisnice će poduzeti efektivne i odgovarajuće mjere kako bi eliminirale diskriminiranje osoba sa invaliditetom u svim pitanjima vezanim za bračne, porodične,

lične odnose i roditeljstvo, na osnovu jednakosti sa drugima, kako bi osigurali da:

(a) Pravo svih osoba sa invaliditetom koji su u uzrastu u kome se može stupiti u brak

da stupaju u brak i zasnivaju porodicu na osnovu punog i slobodno izraženog pristanka budućih supružnika bude priznato;

(b) Budu uvažena prava osoba sa invaliditetom da slobodno i odgovorno odlučuju o broju svoje djece i razmaku između njih na jednakim osnovama sa drugima, da imaju pristup informacijama primjerenim njihovom uzrastu, obrazovanju o reprodukciji i planiranju porodice i sredstvima potrebnim kako bi bile u stanju da ostvaruju dotična prava;

(c) Osobe sa invaliditetom, uključujući djecu, očuvaju svoju plodnost na osnovu jednakosti sa drugima.

2. Države potpisnice ove Konvencije osigurat će da prava i odgovornosti osoba sa invaliditetom u odnosu na hraniteljstvo, starateljstvo i usvojenje djece i druge slične ustanove u nacionalnim zakonodavstvima, gdje takvi koncepti postoje, budu poštovana. U svakom slučaju mora se prioritarno poštovati najbolji interes djeteta. Države potpisnice će osobama sa invaliditetom pružati odgovarajuću podršku u ostvarivanju njihovih odgovornosti u podizanju djece.

3. Države potpisnice će osigurati da djeca sa invaliditetom imaju jednaka prava u pogledu porodičnog života. Radi ostvarivanja tih prava i sprečavanja sakrivanja, napuštanja, zapostavljanja i odvajanja djece sa invaliditetom, države potpisnice obavezuju se da djeci sa invaliditetom i njihovim porodicama pruže rane i sveobuhvatne informacije, servise i podršku.

4. Države potpisnice će osigurati da dijete ne bude odvojeno od svojih roditelja protiv njihove volje, osim kada nadležni organi donesu odluku sukladno sa primjenljivim pravom i postupcima, koja može biti podvrgnuta sudskoj reviziji, da je odvajanje u najboljem interesu djeteta. Ni u kom slučaju dijete neće biti odvojeno od roditelja sa invaliditetom na osnovu invalidnosti bilo djeteta, bilo jednog ili oba roditelja.

5. Države potpisnice obavezuju se da u slučajevima kada neposredna porodica nije u stanju da se stara o djetetu sa invaliditetom poduzmu sve napore kako bi djetetu kao alternativu pružili njegu u široj porodici a kada to nije moguće brigu unutar zajednice u porodičnom okruženju.

Članak 24.

Obrazovanje

1. Države potpisnice priznaju pravo svih osoba sa invaliditetom na obrazovanje. Sa ciljem da ostvare uživanje ovog prava bez diskriminiranja i na osnovu jednakosti sa drugima, države potpisnice osigurat će inkluzivni sistem obrazovanja na svim stupnjevima i

učenje tokom čitavog života usmjereno na:

(a) Pun razvoj ljudskih potencijala i osjećanja dostojanstva i samovrijednosti, kao i jačanje poštivanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske raznovrsnosti,

(b) Razvijanje ličnosti, talenata i mentalnih i fizičkih sposobnosti osobe sa invaliditetom do najveće moguće mjere,

(c) Omogućavanje da sve osobe sa invaliditetom efektivno učestvuju u slobodnom društvu.

2. Prilikom ostvarivanja ovog prava, države potpisnice će osigurati da:

(a) Osobe sa invaliditetom ne budu isključene iz općeg obrazovnog sistema na

osnovu svoje invalidnosti, a da niti jedno dijete sa invaliditetom ne bude isključeno iz besplatnog i obaveznog osnovnog obrazovanja, ili iz srednjeg obrazovanja, zbog svog invaliditeta;

(b) Osobe sa invaliditetom imaju pristup inkluzivnom, kvalitetnom, besplatnom i obaveznom osnovnom obrazovanju, ili srednjem obrazovanju u svojoj lokalnoj zajednici na osnovu jednakosti sa drugima;

(c) Budu osigurane razumne adaptacije koje će odgovoriti potrebama pojedinaca;

(d) Osobama sa invaliditetom bude pružena podrška u sklopu općeg obrazovnog sistema koja im je potrebna da bi im se olakšalo efektivno obrazovanje.

(f) Budu pružene individualizirane mjere podrške u okruženjima koje maksimiziraju akademski i socijalni razvoj, sukladno sa ciljem pune uključenosti.

3. Države potpisnice će omogućiti osobama sa invaliditetom da uče životne i vještine relevantne za socijalni razvoj koje su im nužne kako bi olakšale njihovo puno i jednako učešće u obrazovanju i kao članova zajednice. Da bi ostvarile ovaj cilj, države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere koje će, između ostalog:

(a) Olakšati učenje Brajevog i alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, vještine orijentacije i mobilnosti, olakšati vršnjačko obrazovanje i razmjenu iskustava među osobama u sličnoj situaciji,

(b) Olakšati učenje gestovnog jezika i promoviranje lingvističkog identiteta zajednice gluhih osoba,

(c) Osigurati da se obrazovanje osoba, a naročito djece koja su gluha, slijepa ili slijepogluha vrši na jezicima i oblicima komunikacije koji su najprimjereniji i u okruženju koje osigurava maksimalan akademski i društveni razvoj.

4. Da bi pomogle u jamčenju uživanja ovog prava, države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere za zapošljavanje nastavnog osoblja koje je kvalificirano da koristi gestovni jezik ili Brajevo pismo, uključujući nastavnike koji su i sami osobe sa invaliditetom i da obuču stručnjake i osoblje koji rade na svim stupnjevima obrazovanja.

Takav trening i obuka treba da obuhvate podizanje stupnja svijesti o invalidnosti, upotrebu odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala radi podrške osobama sa invaliditetom.

5. Države potpisnice osigurat će da osobe sa invaliditetom mogu imati pristup općem tercijarnom obrazovanju, profesionalnom osposobljavanju i edukaciji, obrazovanju za odrasle i životnom učenju na jednakim osnovama sa ostalim licima. Radi ostvarivanja spomenutog cilja, države potpisnice će osigurati da se osobama sa invaliditetom pruže razumne adaptacije.

Članak 25.

Zdravstvena zaštita

Države potpisnice priznaju da sve osobe sa invaliditetom imaju pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda zdravlja bez diskriminiranja po osnovu invalidnosti.

Države potpisnice poduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale pristup zdravstvenim i uslugama rehabilitacije vezanim za zdravstvenu zaštitu, koje će voditi računa o rodnim aspektima. Države potpisnice naročito će:

(a) Osobama s invaliditetom pružiti isti raspon i standarde mogućih zdravstvenih

usluga koje su osigurane i za ostale građane, uključujući usluge vezane za seksualno zdravlje i reprodukciju i programe javne zaštite zdravlja namijenjene najširoj populaciji;

(b) Osobama sa invaliditetom pružiti one zdravstvene usluge koje im posebno trebaju zbog njihove invalidnosti, uključujući ranu identifikaciju i intervencije onda kada je to primjereno i usluge usmjerene na minimiziranje i sprječavanje dalje invalidnosti, uključujući među djecom i starim osobama;

c) Nastojati da spomenute zdravstvene usluge osiguraju osobama sa invaliditetom što bliže zajednicama u kojima te osobe žive, uključujući seoske zajednice;

(d) Zahtijevati od zdravstvenih radnika da osobama sa invaliditetom pružaju zaštitu istog kvaliteta koja se pruža i ostalim licima, uključujući na osnovu slobodnog i informiranog pristanka, kroz, između ostalog, podizanje stupnja svijesti dotičnih radnika o ljudskim pravima, dostojanstvu, autonomiji i potrebama osoba sa invaliditetom putem treninga i promoviranja etičkih standarda za javnu i privatnu zdravstvenu zaštitu;

(e) Zabraniti diskriminiranje protiv osoba sa invaliditetom prilikom pružanja zdravstvenog osiguranja i osiguranja života u slučajevima kada nacionalno zakonodavstvo dopušta to osiguranje, koja će biti pružana pod fer i razumnim uvjetima.

(f) Spriječiti diskriminatorno uskraćivanje zdravstvene zaštite, zdravstvenih usluga, hrane ili tečnosti na osnovu invalidnosti.

Članak 26.

Habilitacija i rehabilitacija

1. Države potpisnice će poduzeti efektivne i odgovarajuće mjere, uključujući kroz vršnjačko obrazovanje i razmjenu iskustava među osobama u sličnim situacijama, da osobama sa invaliditetom omoguće da postignu maksimalnu samostalnost, potpune fizičke, mentalne, socijalne i profesionalne kapacitete, i potpunu uključenost i učešće u svim aspektima života. Da bi ostvarile taj cilj, države potpisnice će organizirati, ojačati i proširiti sveobuhvatne habilitacijske i rehabilitacijske usluge, naročito u oblastima zdravlja, zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih servisa, na takav način da:

(a) Usluge i programi habilitacije i rehabilitacije počinju u najranijem dobu, i da su zasnovani na multidisciplinarnoj procjeni potreba i snaga pojedinca;

(b) Usluge i programi habilitacije i rehabilitacije podržavaju učešće i uključivanje u zajednicu i sve aspekte društva, dobrovoljni su i dostupni osobama sa invaliditetom što je moguće bliže njihovim vlastitim zajednicama, uključujući i seoska područja.

2. Države potpisnice će promovirati razvoj početnih i treninga za kontinuirano stručno usavršavanje za stručnjake i osoblje koje radi na habilitacijskim i rehabilitacijskim uslugama.

3. Države potpisnice promovirat će raspoloživost, znanje o i upotrebu asistivnih sredstava i tehnologija dizajniranih za osobe sa invaliditetom koje se odnose na habilitaciju i rehabilitaciju.

Članak 27.

Rad i zapošljavanje

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na rad na osnovu

jednakosti sa drugima; ovo uključuje mogućnost da zarađuju za život obavljajući posao koji su slobodno odabrali ili prihvatili na tržištu rada i u radnom okruženju koji su otvoreni, inkluzivni i pristupačni za osobe sa invaliditetom. Države potpisnice poduzet će odgovarajuće korake da osiguraju i promoviraju ostvarivanje prava na rad,

uključujući i za one osobe koje su stekle invaliditet tokom procesa rada, kroz poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući zakonsku regulativu, usmjerenih, između ostalog, na:

(a) Zabranu diskriminiranja na osnovu invalidnosti u odnosu na sva pitanja vezana za sve oblike zapošljavanja, uključujući uvjete regrutiranja, zapošljavanja i primanja na posao, nastavak zapošljavanja, napredovanje u službi, uvjete rada, zaštitu zdravlja i sigurnost na radu;

(b) Zaštitu prava osoba sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, na pravedne i povoljne uvjeta rada, uključujući jednaku nadoknadu za jednak rad, sigurne i zdrave uvjete rada, uključujući zaštitu od uznemiravanja i mogućnost pokretanja postupaka pravne zaštite u slučaju kršenja ovih prava;

(c) Osiguravanje da osobe sa invaliditetom mogu da ostvaruju svoja radna i sindikalna prava na osnovu jednakosti sa drugima;

(d) Omogućavanje osobama sa invaliditetom da imaju efektivan pristup općim tehničkim i programima pronalazačenja posla, profesionalnoj rehabilitaciji i produljenom treningu i obuci, uslugama za pronalazačenje radnog mjesta;

(e) Promoviranje mogućnosti za zapošljavanje i napredovanje u karijeri za osobe sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada, kao i pomoći ovim osobama u traženju, dobivanju i zadržavanju posla;

(f) Promoviranje mogućnosti za samozapošljavanje, poduzetništvo, razvoj kooperativa i pokretanje vlastitog biznisa;

(g) Zapošljavanje osoba sa invaliditetom u javnom sektoru;

(h) Poticanje poslodavaca da zapošljavaju osobe sa invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće mjere i politiku, što može uključivati i programe afirmativne akcije, poticajne i druge mjere;

(i) Osiguravanje razumnih adaptacija na radnom mjestu i u radnom okruženju za osobe sa invaliditetom,

(j) Promoviranje sticanja radnog iskustva za osobe sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada,

(k) Promoviranje profesionalne rehabilitacije i osposobljavanja, programa povratka na posao i zadržavanja posla za osobe sa invaliditetom.

2. Države potpisnice osigurat će da osobe sa invaliditetom ne budu držane u ropstvu ili zavisnom položaju i budu, na osnovu jednakosti sa drugima, zaštićene od prisilnog rada.

Članak 28.

Adekvatan životni standard i socijalna zaštita

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na adekvatan standard života za te osobe i njihove porodice, uključujući adekvatnu hranu, odjeću, stanovanje, kao i pravo na kontinuirano poboljšavanje uvjeta života i poduzet će

odgovarajuće korake da osiguraju i promoviraju ostvarivanje ovih prava bez diskriminiranja na osnovu invalidnosti.

2. Države potpisnice priznaju pravo svih osoba sa invaliditetom na socijalnu sigurnost i na uživanje tog prava bez diskriminiranja po osnovu invalidnosti i poduzet će odgovarajuće korake da osiguraju i promoviraju ostvarivanje ovog prava, uključujući mjere radi:

(a) Osiguravanja osobama sa invaliditetom jednakog pristupa čistoj vodi i pristupa odgovarajućim službama, sredstvima i drugoj asistenciji za zadovoljavanje potreba vezanih za invalidnost po pristupačnim cijenama;

(b) Osiguravanja osobama sa invaliditetom, naročito ženama i djevojkama sa invaliditetom i ostarjelim licima sa invaliditetom, pristupa programima socijalne zaštite i programima za smanjenje siromaštva;

(c) Osiguravanja osobama sa invaliditetom i njihovim porodicama, koje žive u uvjetima siromaštva, pristupa državnoj pomoći da pokriju troškove vezane za invalidnost, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, financijsku pomoć i ustanove za privremeni smještaj;

(d) Osiguravanja osobama sa invaliditetom pristupa javno financiranim programima stanovanja;

(e) Osiguravanja osobama sa invaliditetom jednakog pristupa pogodnostima i programima penzionog osiguranja.

ak 29.

Učešće u političkom i javnom životu

Države potpisnice će osobama sa invaliditetom jamčiti njihova politička prava i mogućnost da ta prava uživaju na osnovu jednakosti sa drugima i obavezuju se da:

(a) Osiguraju da osobe sa invaliditetom mogu da ostvare efektivno i puno učešće u političkom i javnom životu na osnovama jednakosti sa drugima, neposredno ili preko slobodno izabраниh predstavnika, uključujući pravo i mogućnost građana sa invaliditetom da biraju, budu birani, između ostalog, kroz:

(I) Osiguravanje da izborni postupak, izborna mjesta i materijali budu odgovarajući, pristupačni i lako razumljivi;

(II) Zaštitu prava građana sa invaliditetom na tajno glasanje na izborima i referendumima bez zastrašivanja, na mogućnost kandidiranja i vršenja svih javnih funkcija na svim stupnjevima vlasti, olakšavajući upotrebu asistivnih i novih tehnologija

kada je to primjereno;

(III) Jamčenje izražavanja slobodne volje osoba sa invaliditetom kao glasača i radi toga, kada je to potrebno, dopuštanje pružanja asistencije prilikom glasanja građanima sa invaliditetom na njihov zahtjev i od strane osobe koje one odaberu.

(b) Aktivno promoviraju okruženje u kome će osobe sa invaliditetom, bez diskriminiranja

i na osnovu jednakosti sa drugima, moći da ostvare puno i efektivno učešće u vođenju javnih poslova i potiču učešće ovih osoba u javnim poslovima, uključujući:

(I) Učešće u nevladinim organizacijama i udruženjima koje se bave političkim i

javnim životom zemlje, i u aktivnostima i vođenju političkih partija;
(II) Osnivanje organizacija osoba sa invaliditetom i priključivanje takvim organizacijama koje će predstavljati osobe sa invaliditetom na međunarodnom, nacionalnim, regionalnim i lokalnim stupnjevima.

Članak 30.

Učešće u kulturnom, sportskom životu, rekreaciji i slobodnim aktivnostima

1. Države potpisnice priznaju pravo svih osoba sa invaliditetom da uzmu učešća u kulturnom životu na osnovama jednakosti sa drugima i poduzet će odgovarajuće mjere da osiguraju da osobe sa invaliditetom:

(a) Uživaju pristup kulturnim materijalima u pristupačnim formatima;

(b) Uživaju pristup televizijskim programima, filmovima, teatarskim i drugim kulturnim aktivnostima u pristupačnim formatima;

(c) Uživaju pristup mjestima gdje se odvijaju kulturna događanja ili pružaju kulturne usluge, poput teatra, muzeja, kina, biblioteka i turističkih usluga i uživaju, u mjeri u kojoj je to moguće, pristup spomenicima i lokalitetima od nacionalne kulturne važnosti.

2. Države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi omogućile osobama sa invaliditetom da razvijaju i koriste svoje kreativne, umjetničke i intelektualne potencijale, ne samo radi svoje dobrobiti, već i radi obogaćivanja čitavog društva.

3. Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće korake sukladno sa međunarodnim

pravom kako bi osigurale da zakoni kojima se štiti intelektualna svojina ne predstavljaju nerazumnu ili diskriminatornu prepreku pristupu kulturnim materijalima za osobe sa invaliditetom.

4. Osobe sa invaliditetom imat će pravo, na osnovama jednakosti sa drugima, na priznavanje njihovog posebnog kulturnog i lingvističkog identiteta, uključujući gestovni jezik i kulturu gluhih, kao i na odgovarajuću podršku radi ostvarivanja ovog identiteta.

5. Da bi osobama sa invaliditetom omogućile učešće u rekreativnim, sportskim i aktivnostima u slobodno vreme na osnovama jednakosti sa drugima, države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere kako bi:

(a) Potakle i promovirale učešće osoba sa invaliditetom u općim sportskim aktivnostima na svim stupnjevima u najvećoj mogućoj mjeri;

(b) Osigurale da osobe sa invaliditetom imaju mogućnost organiziranja, razvijanja i učešća u sportskim aktivnostima specifičnim za osobe sa invaliditetom i s tim ciljem poticale dobivanje odgovarajućih uputa, treninga i sredstava na osnovu jednakosti sa drugima;

(c) Osigurale da osobe sa invaliditetom imaju pristup sportskim i objektima za rekreaciju i turizam;

(d) Osigurale da djeca sa invaliditetom imaju jednak pristup učešću u igri, rekreativnim, sportskim i aktivnostima u slobodno vrijeme, uključujući aktivnosti koje se odvijaju u sklopu obrazovnog sistema;

(e) Osigurale da osobe sa invaliditetom imaju pristup uslugama onih koji se bave organizacijom sportskih, rekreativnih, turističkih i aktivnosti u slobodno vrijeme.

Članak 31.

Prikupljanje statističkih podataka

1. Države potpisnice obavezuju se da prikupljaju odgovarajuće informacije, uključujući statističke i podatke za istraživanja, kako bi bile u stanju da formuliraju i sprovede politike usmjerene na ostvarivanje ove Konvencije. Proces prikupljanja i održavanja podataka će biti:

(a) Sukladno sa pravno ustanovljenim mehanizmima zaštite, uključujući zakonodavstvo o zaštiti podataka, kako bi osigurale povjerljivost i poštovanje privatnosti osoba sa invaliditetom;

(b) Sukladno sa međunarodno prihvaćenim normama o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i etičkim principima prikupljanja statističkih podataka.

2. Podaci prikupljeni sukladno sa odredbama ovog članka bit će segregirani prema potrebi i korišteni da bi se državama potpisnicama olakšalo ocjenjivanje provođenja obaveza preuzetih ovom Konvencijom, kao i da bi se identificirale prepreke sa kojima se osobe sa invaliditetom suočavaju u ostvarivanju svojih prava.

3. Države potpisnice preuzet će odgovornost za distribuciju ovih statističkih podataka i osiguravanje da oni budu pristupačni osobama sa invaliditetom.

Članak 32.

Međunarodna saradnja

1. Države potpisnice priznaju važnost međunarodne saradnje i njenog promoviranja, kao podrške naporima koje države poduzimaju pojedinačno na nacionalnom stupnju radi provođenja ciljeva i svrhe ove Konvencije i poduzet će odgovarajuće i efektivne mjere u tom pogledu između država i kada je to primjereno, u partnerstvu sa relevantnim međunarodnim, regionalnim organizacijama i civilnim društvom, naročito organizacijama osoba sa invaliditetom. Te mjere mogu, između ostalog, obujmiti:

(a) Osiguravanje da međunarodna saradnja, uključujući međunarodne programe razvoja, uključuje i bude pristupačna osobama sa invaliditetom;

(b) Olakšavanje i održavanje izgradnje kapaciteta, uključujući kroz razmjenu informacija, iskustava, programa treninga i obuke, najbolje prakse;

(c) Olakšavanje saradnje u istraživanjima i pristupu naučnom i tehničkom znanju, i

(d) Pružanje, kada je to primjereno, tehničke i gospodarske pomoći, uključujući kroz olakšavanje pristupa i dijeljenje pristupačnih i asistivnih tehnologija, kao i kroz transfer tehnologije.

2. Odredbe ovog članka neće utjecati na obavezu svake države potpisnice da ispunjava

dužnosti preuzete na osnovu ove Konvencije.

Članak 33.

Provođenje i nadzor nad provođenjem Konvencije na nacionalnom planu

1. Države potpisnice će, sukladno sa sistemom svoje unutrašnje organizacije, odrediti jedno ili više tijela u okviru vlade nadležno za pitanja u svezi primjene ove Konvencije, i razmotrit će uspostavljanje mehanizma koordiniranja koji će olakšati određene akcije u različitim sektorima i na različitim stupnjevima.

2. Države potpisnice će, sukladno sa svojim zakonskim i administrativnim sistemom,

na stupnju države zadržati, ojačati, imenovati ili uspostaviti okvir, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama kada je to primjereno, za promoviranje, zaštitu i nadgledanje provođenja odredbi ove Konvencije. Prilikom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma države potpisnice će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih ustanova za zaštitu i promoviranje ljudskih prava.

3. Civilno društvo, posebno osobe sa invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključeni i u potpunosti će učestvovati u procesu nadgledanja.

Članak 34.

Komitet za prava osoba sa invaliditetom

1. Radi ostvarivanja ovdje zacrtanih funkcija bit će ustanovljen Komitet za prava osoba

sa invaliditetom (u daljem tekstu „Komitet“).

2. Komitet će se sastojati od 12 eksperata u trenutku kada Konvencija stupi na snagu. Poslije dodatnih šezdeset ratifikacija ili pristupanja Konvenciji, broj članova će se povećati za 6 i dostići će maksimalni broj članova Komiteta, 18.

3. Članovi Komiteta služiti će kao pojedinci i bit će visokog moralnog ugleda sa priznatom stručnošću u oblastima uređenim ovom Konvencijom. Prilikom nominiranja svojih kandidata države potpisnice vodit će računa i o odredbama stavka 3 članka 4 ove

Konvencije.

4. Države potpisnice će birati članove Komiteta, vodeći računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacija i glavnih pravnih sistema, izbalansiranoj rodnoj zastupljenosti i učešću eksperata sa invaliditetom.

5. Članovi Komiteta bit će birani tajnim glasanjem sa liste kandidata koje države potpisnice nominiraju među svojim državljanima na sastanku država potpisnica koje sazove generalni tajnik Ujedinjenih naroda. Na tim sastancima, na kojima će dvije trećine država činiti kvorum, bit će izabrani oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova koji mora činiti apsolutnu većinu država potpisnica koje prisustvuju sastanku i glasale su.

6. Izbor prvih članova Komiteta bit će obavljen najkasnije šest mjeseci po stupanju Konvencije na snagu a potom će se obavljati svake druge godine. Najkasnije četiri mjeseca prije svakog izbora generalni tajnik UN uputit će pismo državama potpisnicama pozivajući ih da u roku od 2 mjeseca podnesu nominiranja. Generalni tajnik će potom pripremiti spisak kandidata po azbučnom redu, uz naznaku koje države potpisnice su nominirale kog kandidata i uputiti taj spisak državama potpisnicama Konvencije.

7. Članovi Komiteta bit će birani na 4 godine. Mogu biti jednom reizabrani na tu dužnost. Mandat šestorice članova izabranih na prvim izborima okončat će se po isteku dvije godine a imena tih članova Komiteta bit će određena žrijebom od strane predsjedavajućeg odmah posle sastanka iz stavka 5 ovog članka.

8. Izbor šestorice dodatnih članova Komiteta vršit će se prilikom redovnih izbora, u skladu sa odredbama ovog člana.

9. Ukoliko član Komiteta umre ili podnese ostavku, ili izjavi da iz bilo kog drugog

razloga ne može više da vrši tu dužnost, država potpisnica koja je nominirala tog člana Komiteta naimenovat će drugu osobu koja posjeduje potrebne kvalifikacije i zadovoljava uvjete iz relevantnih stavova ovog članka da vrši dužnost do kraja mandata na osnovu potvrde Komiteta.

10. Komitet će usvojiti svoj Poslovnik o radu.

11. Generalni tajnik UN osigurat će potrebno osoblje, pogodnosti i objekte nužne za efektivan rad i obavljanje dužnosti od strane Komiteta sukladno odredbama ove Konvencije i sazvat će prvi sastanak Komiteta.

12. Uz odobrenje Generalne skupštine UN, članovi Komiteta ustanovljenog sukladno odredbama ove Konvencije dobivat će nadoknade iz izvora Ujedinjenih naroda pod uvjetima koje Skupština postavi, uzimajući u obzir važnost odgovornosti Komiteta.

13. Članovi Komiteta imat će pravo na pogodnosti, privilegije i imunitete eksperata u misiji Ujedinjenih naroda sukladno odredbama relevantnih odjeljaka Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

Članak 35.

Podnošenje izvješća Komitetu od strane država potpisnica

1. Države potpisnice će preko generalnog tajnika UN Komitetu podnijeti sveobuhvatni izvješća o mjerama koje su poduzele da bi omogućile ostvarivanje prava priznatih ovom Konvencijom i o napretku ostvarenom u uživanju spomenutih prava u roku od 2 godine od dana kada je Konvencija stupila na snagu za svaku državu ponaosob.

2. Države potpisnice potom će podnositi dalja izvješća najmanje jednom u 4 godine i dalje, kada Komitet to zatraži.

3. Komitet će odlučiti o smjernicama u svezi sa sadržajem spomenutih izvješća.

4. Država potpisnica koja je podnijela sveobuhvatano prvo izvješće Komitetu ne mora u

kasnijim izvješćima ponavljati informacije koje je već pružila. Prilikom pripreme izvješća Komitetu države potpisnice se pozivaju da razmotre mogućnost usvajanja dotičnog izvješća na otvoren i pregledan način, uz uzimanje u obzir odredbi iz stava 3 članka 4 ove Konvencije.

5. U svojim izvješćima države potpisnice mogu ukazati na faktore i poteškoće koje utječu na stepen izvršavanja obaveza iz ove Konvencije.

Članak 36.

Razmatranje izvješća

1. Komitet će razmatrati svaki podnijeti izvješće, dat će komentare i opće preporuke koje nađe za sukladno i proslijediti ih zainteresiranoj državi potpisnici. Država potpisnica može odgovoriti na način koji nađe za sukladno. Komitet može od država potpisnica tražiti one dodatne informacije koje smatra relevantnim za provođenje Konvencije.

2. Ako država potpisnica značajno kasni sa podnošenjem izvješća, Komitet može obavijestiti dotičnu državu o potrebi da razmotri provođenje ove Konvencije u dotičnoj državi na osnovu pouzdanih informacija koje stoje Komitetu na raspolaganju ako država ne podnese izvješće roku od 3 mjeseca. U tom slučaju Komitet će pozvati dotičnu državu potpisnicu da učestvuje u takvom razmatranju provođenja

Konvencije. Ako država potpisnica odgovori podnošenjem relevantnog izvješća odredbe članka primijenit će se odredbe stavka 1 ovog članka.

3. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda stavit će izvješće na raspolaganje svim državama potpisnicama.

4. Države potpisnice učinit će izvješća široko dostupnim javnosti u tim zemljama i olakšat će pristup podnošenju prijedloga i općih preporuka vezanih za dotična izvješća.

5. Komitet može, kada nađe za sukladno, da specijaliziranim agencijama, programima i fondovima Ujedinjenih naroda i drugim nadležnim tijelima proslijedi izvješća država potpisnica da bi se bavio zahtjevima, ili ukazivanjem na potrebu za pružanjem tehničkih savjeta ili pomoći, zajedno sa eventualnim opservacijama i prijedlozima Komiteta vezanim za te zahtjeve ili indikacije.

Članak 37.

Saradnja država sa Komitetom

1. Svaka država potpisnica surađivat će sa Komitetom i pomagati članovima Komiteta

u vršenju njihovih dužnosti.

2. U svojim odnosima sa državama potpisnicama Komitet će razmatrati načine i sredstva za ojačavanje i pospješivanje nacionalnih kapaciteta za provođenje ove Konvencije, uključujući kroz međunarodnu saradnju.

Članak 38.

Odnos Komiteta sa drugim tijelima

Da bi se potaklo efektivno provođenje ove Konvencije i ohrabrila međunarodna saradnja u poljima uređenim ovom Konvencijom:

(a) Specijalizirane agencije i drugi organi Ujedinjenih naroda bit će ovlaštene da budu prisutni prilikom razmatranja provođenja onih odredbi Konvencije koji potpadaju pod njihove mandate. Kad nađe za sukladno, Komitet može pozvati te specijalizirane agencije i druga nadležna tijela da daju ekspertska mišljenja o provođenju onih odredbi Konvencije koji potpadaju pod njihove mandate. Komitet može pozvati specijalizirane agencije i druge organe Ujedinjenih naroda da podnesu izvješće o provođenju Konvencije u oblastima kojima se bave

(b) Prilikom vršenja svog mandata Komitet će se, kada je to primjereno, konsultirati sa drugim relevantnim tijelima za nadzor ustanovljenim u okviru relevantnih međunarodnopravnih dokumenata o zaštiti ljudskih prava da bi osigurao konzistentnost s njihovim komentarima, opservacijama i preporukama i spriječio dupliranje i preplitanje u vršenju njihovih funkcija.

Članak 39.

Izvješća Komiteta

Komitet će podnositi godišnja izvješća o svim svojim aktivnostima Generalnoj skupštini UN i Savjetu za gospodarska i socijalna pitanja i može davati prijedloge i opće preporuke zasnovane na ispitivanju izvješća i informacija primljenih od strane država potpisnica. Takvi prijedlozi i opće preporuke bit će uključene u izvješće generalnog tajnika Ujedinjenih naroda, zajedno sa komentarima država potpisnica ako one podnesu ikakve komentare.

Članak 40.

Konferencija država potpisnica

1. Države potpisnice sastajat će se redovno na konferenciji država potpisnica da bi razmatrale bilo koje pitanje vezano za provođenje ove Konvencije.
2. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda sazvat će konferenciju država potpisnica ne kasnije od šest mjeseci od dana stupanja Konvencije na snagu. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda sazivat će kasnije konferencije svake dvije godine ili sukladno sa odlukom konferencije država potpisnica.

Članak 41.

Depozitar

Generalni tajnik Ujedinjenih naroda određen je za depozitara ove Konvencije.

Članak 42.

Potpisivanje

Ova Konvencija će biti otvorena za potpisivanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju u Njujorku od 30. ožujka 2007. godine.

Članak 43.

Pristanak da se bude obavezan Konvencijom

Ova Konvencija podliježe ratifikaciji od strane država potpisnica i formalnoj potvrdi od strane regionalnih organizacija za integraciju koje su je potpisale. Bit će otvorena za pristupanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju koje je nisu potpisale.

Članak 44.

Regionalne organizacije za integraciju

1. „Regionalna organizacija za integraciju“ označavat će organizaciju osnovanu od strane suverenih država jedne regije na koju su njene države članice prenijele nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim formalnim instrumentima o potvrđivanju ili pristupanju, naznačiti obujam njihove nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom. One će kasnije obavijestiti depozitara o svakom suštinskom mijenjanju svoje nadležnosti u ovoj oblasti.
2. Spominjanje „država potpisnica“ u ovoj Konvenciji odnosit će se i na spomenute organizacije u okvirima njihovih nadležnosti.
3. Za potrebe stavka 1 članka 45 i stavaka 2 i 3 članka 47 bilo koji instrument podnijet od strane regionalne organizacije za integraciju neće se brojati.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu u pitanjima koja se nalaze u okviru njihovih nadležnosti ostvariti pravo glasa na konferenciji država potpisnica sa brojem glasova koji će biti jednak broju država članica te organizacije koje su potpisnice ove Konvencije. Ovakve organizacije neće moći da ostvare pravo na glasanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi to pravo i obrnuto.

Članak 45.

Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponiranja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu ili regionalnu organizaciju za integraciju koja ratifikuje, formalno potvrdi ili pristupi Konvenciji poslije deponiranja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponuje svoj instrument

Članak 46.

Rezerve

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ove Konvencije neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Članak 47.

Amandmani

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman i dostaviti ga generalnom tajniku Ujedinjenih naroda. Generalni tajnik će potom proslijediti predloženi amandman državama potpisnicama, sa zahtjevom da se izjasne žele li konferenciju država potpisnica radi razmatranja i glasanja o prijedlozima amandmana. U slučaju da se u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga najmanje jedna trećina država potpisnica opredijeli za takvu konferenciju, generalni tajnik UN-a će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje su glasale na konferenciji bit će podnesen na odobrenje Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda i potom svim državama potpisnicama na prihvata.
2. Amandman usvojen i potvrđen sukladno sa stavkom 1 ovog članka će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj instrumenata o prihvatu dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana. Poslije toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju državu trideset dana od dana kada je ta država podnijela instrument o prihvatu amandmana. Amandman će obavezivati samo one države potpisnice koje su ga prihvatile.
3. Ako konferencija država potpisnica odluči konsenzusom o tome, amandman usvojen i potvrđen sukladno sa odredbama stavka 1 koji se odnosi samo na članke 34, 38, 39 i 40 ove Konvencije stupit će na snagu za sve države potpisnice tridesetog dana od dana kada broj instrumenata o prihvatu dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana.

Članak 48.

Povlačenje iz Konvencije

Država potpisnica može se povući iz ove Konvencije pisanim obavještenjem generalnom tajniku Ujedinjenih naroda. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema notifikacije od strane generalnog tajnika.

Članak 49.

Pristupačni format

Tekst ove Konvencije bit će učinjen dostupnim u pristupačnom formatu.

Članak 50.

Autentičnost tekstova

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španjolski tekstovi ove Konvencije jednako su vjerodostojni.

KAO SVJEDOČENJE TOGA, dole potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali su ovu Konvenciju.

PRIJEDLOG OPCIONOG PROTOKOLA NA MEĐUNARODNU KONVENCIJU O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

Države potpisnice ovog Protokola suglasne su o sljedećem:

Članak 1.

1. Država potpisnica ovog Protokola (u daljem tekstu „država potpisnica“) priznaje nadležnost Komiteta za prava osoba sa invaliditetom (u daljem tekstu „Komitet“) da prima i razmatra predstavke podnijete od strane ili u ime pojedinaca ili grupa pojedinaca pod jurisdikcijom dotične države koji tvrde da su bili žrtve kršenja odredbi ove Konvencije od strane dotične države potpisnice.

2. Komitet ne može primati podneske koji se odnose na pojedinu državu potpisnicu Konvencije ukoliko ta država nije potpisnica ovog protokola.

Članak 2.

Komitet će odbaciti predstavku kao neprihvatljivu u sljedećim slučajevima:

(a) Predstavka je anonimna;

(b) Predstavka predstavlja zloupotrebu prava podnošenja predstavke ili nije spojiva sa odredbama ove Konvencije;

(c) Isto pitanje je već bilo ispitivano od strane Komiteta ili predstavlja predmet drugog postupka međunarodnog ispitivanja ili mirenja;

(d) Nisu iscrpljeni svi raspoloživi pravni lijekovi u domaćem pravosuđu. Ovo pravilo neće se primjenjivati u slučajevima kada je primjena domaćih pravnih lijekova neopravdano produljena ili je vjerojatno da ti pravni lijekovi neće imati efekta;

(e) Predstavka je očito neosnovana ili nedovoljno potkrijepljena;

(f) Činjenice iz predstavke su nastupile prije no što je Konvencija ili mogućnost podnošenja predstavke postala obavezujuća za dotičnu državu potpisnicu, osim ukoliko se činjenice nisu nastavile i poslije tog datuma.

Članak 3.

Vodeći računa o odredbama članka 2 ovog Protokola, Komitet će državi potpisnici na koju se predstavka odnosi povjerljivo skrenuti pažnju na dotičnu predstavku. U roku od šest mjeseci država potpisnica koja je primila predstavku dostavit će Komitetu pisano objašnjenje slučaja i podatke o pravnim lijekovima, ukoliko su bili pruženi u konkretnom slučaju.

Članak 4.

1. U bilo kom trenutku poslije prijema predstavke a prije odlučivanja o meritumu slučaja Komitet može državi potpisnici na koju se predstavka odnosi dostaviti na žurno razmatranje zahtjev da država poduzme one privremene mjere koje mogu biti potrebne radi izbjegavanja nanošenja nepovratne štete žrtvi ili žrtvama navodnog kršenja Konvencije.

2. U slučajevima kada Komitet vrši ovlaštenje iz stavka 1 ovog članka to neće prejudicirati donošenje odluka o meritumu ili prihvatljivosti predstavke.

Članak 5.

Komitet će držati zatvorene sjednice kada bude razmatrao predstavke podnijete sukladno odredbama ovog člana. Poslije ispitivanja predstavke Komitet će državi

potpisnici na koju se predstavka odnosi i podnosiocu predstavke dostaviti svoje preporuke, ako ih ima.

Članak 6.

1. U slučaju da Komitet dođe do pouzdanih informacija koje ukazuju na ozbiljna ili sistematična kršenja prava iz ove Konvencije od strane države potpisnice, Komitet će pozvati dotičnu državu da surađuje u ispitivanju informacije i da u tom pogledu dostavi svoje stavove u vezi sa informacijom o kojoj je riječ.

2. Uzimajući u obzir stavove države potpisnice koje je ova mogla dostaviti Komitetu, kao i bilo koje druge pouzdane informacije do kojih je Komitet mogao doći, Komitet može odrediti jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i žurno podnesu izvješće. Kada je to opravdano i uz suglasnost države potpisnice, istraga može obuhvatiti i posjetu teritoriji dotične države.

3. Poslije ispitivanja nalaza istrage, Komitet će državi potpisnici na koju se istraga odnosi dostaviti te nalaze, zajedno sa svojim eventualnim komentarima i preporukama.

4. Država potpisnica na koju se istraga odnosi dostavit će svoje stavove Komitetu u roku od šest mjeseci od dana prijema nalaza, komentara i preporuka Komiteta.

5. Istraga će biti sprovedena povjerljivo a od države potpisnice će se tražiti saradnja u svim fazama postupka.

Članak 7.

1. Komitet može pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da informacije o bilo kojim mjerama poduzetim kao odgovor na istragu vođenu sukladno odredbama članka 6 ovog Protokola uključi u svoja izvješća koja podnosi Komitetu sukladno članku

35 Konvencije.

2. Po isteku roka od 6 mjeseci iz stavka 4 članka 6, Komitet može, ako to bude potrebno, pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da da informacije o mjerama koje je eventualno poduzela kao odgovor na istragu.

Članak 8.

U trenutku potpisivanja ili ratifikacije ove Konvencije, ili prilikom pristupanja istoj, svaka država potpisnica može dati izjavu da ne priznaje nadležnost Komiteta predviđenu ovim člancima 6 i 7 ovog Protokola.

Članak 9.

Generalni tajnik Ujedinjenih naroda je određen za depozitara ove Konvencije.

Članak 10.

Ovaj Protokol će biti otvoren za potpisivanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju u Njujorku 30. ožujka 2007. godine.

Članak 11.

Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji od strane država potpisnica Protokola koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji. Bit će otvoren za formalnu potvrdu od strane regionalnih organizacija za integraciju koje su potpisale Protokol a formalno su ratificirale ili pristupile Konvenciji. Bit će otvoren za pristupanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju koje su ratificirale, formalno potvrdile ili pristupile Konvenciji a nisu potpisale Protokol.

Članak 12.

1. „Regionalna organizacija za integraciju“ označavat će organizaciju osnovanu od strane suverenih država jedne regije na koju su njene države članice prenijele nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom i ovim Protokolom. Takve organizacije će u svojim formalnim instrumentima o potvrđivanju ili pristupanju, naznačiti obujam njihove nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom i ovim Protokolom. One će kasnije obavijestiti depozitara o svakom suštinskom mijenjanju svoje nadležnosti u ovoj oblasti.
2. Spominjanje „država potpisnica“ u ovoj Konvenciji odnosit će se i na spomenute organizacije u okvirima njihovih nadležnosti.
3. Za potrebe stavka 1 članka 13 i stavka 2 članka 15 bilo koji instrument podniet od strane regionalne organizacije za integraciju neće se brojati.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu u pitanjima koja se nalaze u okviru njihovih nadležnosti ostvariti pravo glasa na konferenciji država potpisnica sa brojem glasova koji će biti jednak broju država članica te organizacije koje su potpisnice ovog Protokola. Ovakve organizacije neće moći da ostvare pravo na glasanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi to pravo i obrnuto.

Članak 13.

1. Poslije stupanja Konvencije na snagu, ovaj Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponiranja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili regionalnu organizaciju za integraciju koja ratificira, formalno potvrdi ili pristupi Protokolu poslije deponiranja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponira svoj instrument.

Članak 14.

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ovog Protokola neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Članak 15.

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman na ovaj Protokol i dostaviti ga generalnom tajniku Ujedinjenih naroda. Generalni tajnik će potom proslijediti predloženi amandman državama potpisnicama, sa zahtjevom da se izjasne žele li sastanak država potpisnica radi razmatranja i glasanja o prijedlozima amandmana. U slučaju da se u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga najmanje jedna trećina država potpisnica opredijeli za takav sastanak, generalni tajnik UN će sazvati sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje su glasale na konferenciji bit će podnesen na odobrenje Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda i potom svim državama potpisnicama na prihvata.
2. Amandman usvojen i potvrđen sukladno sa stavkom 1 ovog članka će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj instrumenata o prihvatu dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana. Poslije toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju državu trideset

dana od dana kada je ta država podnijela instrument o prihvatu amandmana. Amandman će obavezivati samo one države potpisnice koje su ga prihvatile.

Članak 16.

Država potpisnica može se povući iz ovog Protokola pisanim obavještenjem generalnom tajniku Ujedinjenih naroda. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema notifikacije od strane generalnog tajnika.

Članak 17.

Tekst ovog Protokola bit će učinjen dostupnim u pristupačnom formatu.

Članak 18.

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španjolski tekstovi ovog Protokola jednako

su vjerodostojni.

KAO SVJEDOČENJE TOGA, dolje potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali su ovaj Protokol.